

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 332/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, IČO 35 943 882, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Michal Mandzák, proti postupu Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 129/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 23. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 129/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje uložiť okresnému súdu príkaz konať bez zbytočných prietahov, priznať primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh vyplýva, že okresný súd v napadnutom konaní rozhoduje o obžalobe na [REDAKOVANÉ] pre skutok kvalifikovaný ako prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona, prečin ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona a prečin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 Trestného zákona. Sťažovateľ podal trestné oznámenie o fyzickom napadnutí v júli 2016. Sudca JUDr. Vladimír Varga, ktorému bola vec pridelená, oznámil svoju zaujatosť a vec predložil nadriadenému súdu, ktorý ho uznesením z 23. januára 2020 vylúčil z vykonávania úkonov trestného konania. Ďalší sudca JUDr. Ivan Roháč oznámil v marci 2021 svoju zaujatosť a Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) ho uznesením z 15. apríla 2020 vylúčil z vykonávania úkonov

trestného konania. Po pridelení veci sudkyňi JUDr. Gabriele Lukáčovej bol termín hlavného pojednávania určený na 26. február 2021. Hlavné pojednávanie bolo zrušené a nový termín bol určený na 9. apríl 2021, avšak i tento bol zrušený a zmenený na 11. máj 2021 z dôvodu epidemiologickej situácie. Prvé hlavné pojednávanie sa uskutočnilo v tento deň a druhé sa uskutočnilo 25. júna 2021, ďalšie sa už nekonali. Dôvodom odročenia troch hlavných pojednávanií bola práceneschopnosť zákonnej sudkyne (termíny 12. novembra 2021, 3. februára 2022 a 12. mája 2022, t. j. 6 mesiacov). V septembri 2022 bola vec prerozdelená sudkyňi JUDr. Gabriele Dubovej, PhD., ktorá oznámila svoju zaujatosť. Krajský súd ju uznesením z 11. októbra 2022 nevytlúčil z napadnutého konania. Sťažovateľ podal v novembri 2022 námietku zaujatosti proti tejto sudkyňi, o ktorej okresný súd rozhodol uznesením z 22. novembra 2022 tak, že ju nevytlučuje z vykonávania úkonov trestného konania. Sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť 15. decembra 2022 a odôvodnil ju 22. decembra 2022. Od toho času neregistruje sťažovateľ žiadny procesný úkon.

3. Vzhľadom na kritériá vyplývajúce z judikatúry ústavného súdu možno podľa sťažovateľa jednoznačne konštatovať, že v napadnutom konaní došlo k prietahom v konaní, ktoré neboli ním (jeho správaním) zapríčinené. Sú jednoznačne zapríčinené postupom súdu. Nie je akceptovateľné, aby súd v pomerne jednoduchej veci nekonal. I keď síce okresný súd formálne konal a rozhodoval, tak doteraz išlo o konanie neefektívne a nesústredené.

4. Súdne konanie trvá od roku 2019, dosiaľ boli vykonané len dve hlavné pojednávania (naposledy v júni 2021), vzhľadom na nesústredený postup okresného súdu nie je možné počítať s tým, že trestná vec bude v dohľadnej dobe ukončená. S tým sú spojené pocity neistoty, frustrácie a nedôvery vo fungovaní súdneho systému. Dosiaľ nie je určený termín hlavného pojednávania, ktorý by smeroval k rozhodnutiu veci. Sťažovateľ ako poškodený v trestnom konaní nevníma výkon spravodlivosti ako zákonný, rýchly a efektívny. Zohľadniť je potrebné dramatický vplyv trestného konania do života sťažovateľa, dlhotrvajúcu právnu neistotu, intenzitu a rozsah konštatovaného porušenia práv sťažovateľa, povahu napadnutého konania a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa sťažovateľa je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam veci primerané priznanie požadovaného zadost'učinenia.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

6. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika

ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ústavný súd v systéme ochrany základných práv a slobôd predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad vyvoditeľných z § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

8. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

9. Podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ak je dôvodný predpoklad, že došlo k priet'ahom v príprave prejednávania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k priet'ahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákôľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadenom súde, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa odseku 4, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu.

10. Podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku ak súd urobí úkony trestného konania uvedené v sťažnosti pre nečinnosť do pätnástich pracovných dní po jej prijatí a informuje o tom sťažovateľa, hľadá sa na takúto sťažnosť pre nečinnosť ako na vzatú späť, ak tento sťažovateľ v priebehu piatich pracovných dní od doručenia oznámenia nevyhlási, že na svojej sťažnosti pre nečinnosť trvá. O tom ho treba poučiť.

11. Podľa § 55 ods. 5 Trestného poriadku o sťažnosti pre nečinnosť uvedenej v odseku 3 musí rozhodnúť senát nadriadeného súdu do piatich pracovných dní od prevzatia veci. Ak a) zo strany súdu nedošlo k priet'ahom, sťažnosť pre nečinnosť sa zamietne, b) je sťažnosť pre nečinnosť opodstatnená, nadriadený súd určí primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu.

12. Ústavný súd považuje situáciu vzniknutú pred okresným súdom za takú, ktorá spadá pod prípravu prejednávania veci a určení termínu konania, keďže okresný súd podľa sťažovateľa „nevytýčil“ termín hlavného pojednávania, aby bolo možné vec prejednať a rozhodnúť. Do úvahy preto prichádza podanie sťažnosti pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, o ktorej by v danom prípade bol príslušný rozhodovať nadriadený súd (senát nadriadeného súdu) za predpokladu, že by sa neuplatnil postup podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku.

13. Ústavný súd už opakovane judikoval, že sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku možno považovať v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde za účinný právny prostriedok, ktorý zákon sťažovateľom na ochranu ich základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorého použitie sú sťažovatelia oprávnení podľa osobitného predpisu – Trestného poriadku (II. ÚS 31/09, IV. ÚS 296/2010, IV. ÚS 113/2012, II. ÚS 531/2017, III. ÚS 263/2021, I. ÚS 264/2022, II. ÚS 513/2022, IV. ÚS 128/2022). Obdobný názor vo vzťahu k porovnateľnej právnej úprave § 91 rakúskeho Gerichtsorganisationsgesetz (zákona o organizácii súdov) zaujal aj Európsky súd pre ľudské práva (pozri rozsudok vo veci Holzinger proti Rakúsku z 30. 1. 2001, sťažnosť č. 23459/94, bod 16 a nasl.).

14. Z ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by sťažovateľ podal sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku na nadriadenom súde, ktorou by sa domáhal určenia primeranej lehoty na uskutočnenie požadovaného úkonu – určenia termínu hlavného pojednávania. Neuviedol ani dôvod, prečo nevyužil alebo nemohol využiť tento zákonný prostriedok na odstránenie prieťahov v súdnom konaní, a preto ústavný súd v danom prípade nemôže konštatovať existenciu dôvodu hodného osobitného zreteľa v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktorý je potrebné tvrdiť a preukázať.

15. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní konštatoval, že sťažovateľ nevyužil v doterajšom priebehu namietaného konania právne prostriedky na ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré mu Trestný poriadok účinne poskytuje, a preto ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú [§ 55 písm. d) v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde].

16. Nad rámec tohto uznesenia ústavný súd zdôrazňuje, že ak okresný súd po predchádzajúcom uplatnení sťažnosti podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, prípadne sťažnosti podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov naďalej bude v namietanom konaní nečinný, resp. nebude postupovať efektívne (a to už aj vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania), nebude nič brániť sťažovateľovi v tom, aby opätovne podal ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu